

ŽALIOSIOS BANKŲ TRANSFORMACIJOS VERTINIMAS: LIETUVOS ATVEJIS

Giedrė Lapinskienė, Genė Achranovič, Irena Danilevičienė, Violeta Baltrūnienė

Vilniaus kolegija

Anotacija. Bankų sektorius, būdamas finansinių srautų skirstytoju, turi sparčiai skatinti žaliąją modernizaciją, dėl to jų žaliaji transformacija yra labai reikšminga. Bankai šią atsakomybę priima kaip reguliavimo sistemos dalį, todėl jie privalo vertinti ir stebėti investicijų daromą poveikį aplinkai. Tai įpareigoja teikti rinkai naujoviškus finansinius produktus, kurti klientų konsultavimo ir priežiūros instrumentus. Lietuva yra parengusi Žaliųjų finansų plėtros strategiją ir veiksmų planą 2023–2026 m. (LFM 2021; 2023) ir siekia tapti žaliųjų finansų plėtros lydere regione. Taigi bankų, veikiančių Lietuvoje, žaliaji transformacija turėtų būti ypač sparti. Akademiniam kontekste matyti, kad nepakanka instrumentų, kuriuos pasitelkus būtų galima vertinti bankų žaliąją transformaciją. Remiantis tokiu išoriniu kontekstu, šio tyrimo tikslas yra išgryninti bankų veiksmus pereinant prie žaliųjų finansų, tyrimo objektu pasirenkant viešai skelbiamas tvarumo ataskaitas. Straipsnyje pateikiami žaliosios transformacijos vertinimo kriterijai ir pagal juos įvertinama keturių didžiausių Lietuvoje veikiančių bankų žalioji veikla, išanalizavus jų paskutinėse tvarumo ataskaitose teikiamą informaciją. Buvo iškelti uždaviniai: apžvelgti bankų veiklos žaliąją reguliavimą, susisteminti žaliojo vertinimo kriterijus ir įvertinti pagal tai atrinktų bankų veiklos darnumo ataskaitose pateikiamą informaciją. Vertinant bankų pateiktus duomenis, buvo taikomi šie metodai: mokslinės literatūros sisteminimas, *Bloomberg* duomenų bazės statistinių duomenų analizė ir lyginamoji analizė. Tyrimas atskleidė, kad Skandinavijos šalių bankų grupės ataskaitose pateikta visa naujausia informacija, atsižvelgiant į įvairias metodikas, tačiau visi keturi bankai pasižymi labai atsargia strategija klientų transformavimo klausimu. Šią veiklą bankai ketina stiprinti 2023 metais, nes privalės viešai skelbti savo žaliojo turto rodiklius.

Reikšminiai žodžiai: tvarioji atskaitomybė, žaliosios transformacijos vertinimas, bankų sektorius, žalieji finansai.

Įvadas

1992 m. Rio de Žaneire vykusioje Jungtinių Tautų konferencijoje įmonės buvo įpareigosios prisidėti prie darnios plėtros ir tai fiksuoti tvarumo ataskaitose. Nuo to laiko reguliavimo bazė nuolat stiprėja, siekiant sukurti bendrą tvarių duomenų atskaitomybės sistemą, atspindinčią tikrąją verslų tvarumo padėtį. Žalioji kursas (2020) įpareigoja Europos Sąjungos (ES) įmones keistis ir kurti efektyviai išteklius naudojančią ir konkurencingą ekonomiką, kuri 2050 m. galėtų funkcionuoti į aplinką neišmesdama šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Šioje žaliajoje transformacijoje bankų sektoriui tenka ypatingas vaidmuo – turi pertvarkyti ekonomiką, o tai daryti juos įpareigoja vis griežtėjantys reikalavimai (EK reglamentas 2021/2178); Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas 2021/2139 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriui, Taksonomija (EP 2021).

Taigi, bankų žaliosios veiklos stebėjimas ir vertinimas yra būtinas, siekiant gerinti jų įsitraukimą į greitesnę ekonomikos transformavimą (Lapinskienė *et al.*, 2022). Tinkamas, su tvarumu susijusios informacijos atskleidimas yra vienas esminių veiksmų tvarių finansų sistemoje (LB, 2021). Per pastaruosius penkerius metus ypač daugėjo straipsnių, kuriuose analizuojama žaliaji transformacija (Fukui *et al.* 2021; Cheba *et al.*, 2022; Lu *et al.*, 2022). Žaliaji bankų transformacija analizuojama tam tikromis kryptimis: žaliųjų bankų

produktų ir jų naudos bankų finansiniams rezultatams (Chen *et al.*, 2022; Umar *et al.*, 2021; Lian *et al.*, 2022); CB vaidmens, skatinant žaliuosius finansus (Dikau ir Volz, 2021); žaliosios bankininkystės veiklos vertinimo, remiantis tam tikros šalies patirtimi (Kumar ir Prakash 2019; Sharma ir Choubey, 2022). Pastarąją kryptį papildo šis straipsnis.

Nagrinėjant šią sritį Lietuvoje, susiduriama su keliomis sąvokomis: nefinansinių duomenų atskleidimu, socialinė atsakomybė, tvarumo ir darnumo atskaitomybė. Šiandien galiojančiame Lietuvos Respublikos (LR) įmonių atskaitomybės įstatyme (2021) vartojama socialinės atsakomybės sąvoka kaip ir prieš tai galiojusiam ar ankstesniam LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme (2016). Sąvokos *darnumas*, *tvarumas* (angl. *sustainability*) ir *socialinė atsakomybė* gali būti vartojamos pakaitomis, taip pat gali būti traktuojamos kaip sinonimai, nusakantys tą pačią idėją (Patara ir Dhalla, 2022). Lietuvoje nefinansiniai duomenys naudojami aiškinant darnią įmonių veiklą, taip pat sinonimiškai kaip teisiškai senesnė sąvoka. Šiame straipsnyje vartojamos *socialinės atsakomybės* ir *tvarumo* sąvokos kaip sinonimai.

Svarbu įvertinti bankų žaliosios veiklos valdymą, tačiau šiuo metu tokių tyrimų dar trūksta. Turint informacijos apie bankų elgseną, galima vaizdžiai parodyti, ką turi daryti reguliavimo institucijos.

Šio tyrimo tikslas yra išgryninti bankų veiksmus perorientuojant jų veiklą ir ekonomiką žaliųjų

finansų kryptimi, tyrimo objektu pasirenkant viešai skelbiamas tvarumo ataskaitas.

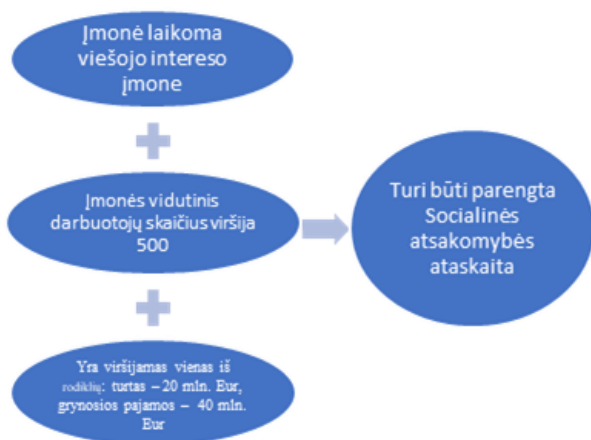
Tiksliui pasiekti iškeliami uždaviniai:

1. apžvelgti bankų veiklos žaliąjį reguliavimą;
2. išgryninti teorinius žaliuosius vertinimo kriterijus, skirtus bankų sektoriui;
3. remiantis teoriniais apibendrinimais, apibūdinti pasirinktų Lietuvos bankų žaliuosius duomenis, teikiamus tvarumo ataskaitose.

Autorės naudojo mokslinės literatūros ir oficialių dokumentų sisteminimo ir apibendrinimo, *Bloomberg* statistinių duomenų apžvalgos bei lyginamosios bankų teikiamų duomenų analizės metodus.

Tvarios atskaitomybės teisinis reglamentavimas ir informacijos teikimas Lietuvoje

2014/95/ES direktyvoje apibrėžti reikalavimai 2016 m. buvo perkelti į Lietuvos teisės aktus: atlikti LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo ir LR įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymo tam tikrų nuostatų pakeitimai. Šiandien galiojančio LR įmonių atskaitomybės įstatymo (2021) 23² str. 1 dalyje nurodyta, kas turi būti pateikta Socialinės atsakomybės ataskaitoje. Joje turi būti pateikiama su aplinkosauga susijusi informacija, išskiriant veiksmus dėl klimato, socialinius ir personalo, žmogaus teisių užtikrinimo, kovos su korupcija ir kyšininkavimu aspektus, atskirai apibūrinant užsienio pareigūnų papirkimo, sudarant tarptautinius verslo sandorius, atvejus. Pagal LR įmonių atskaitomybės įstatymo (2021) nuostatas, Socialinės atsakomybės ataskaitą rengia didelės viešojo intereso įmonės, kurių vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per ataskaitinių finansinių metų paskutinę tų metų dieną viršija 500 darbuotojų (1 pav.).

1 pav. Kriterijai įmonėms, kurios turi rengti socialinės atsakomybės ataskaitą pagal LR įmonių atskaitomybės įstatymą

Pagal LR finansinių ataskaitų audito įstatymo 2 str. 32 dalį, viešojo intereso įmonė yra įmonė, svarbi visuomenei dėl savo veiklos masto ar pobūdžio ir klientų skaičiaus. Pagrindinės viešojo intereso įmonės yra: įmonė, kurios vertybiniais popieriais prekiaujama Lietuvos Respublikos ir (arba) valstybės narės reguliuojamoje rinkoje; bankas ir Centrinė kredito unija; finansų maklerio įmonė; draudimo įmonė, perdraudimo įmonė; kitos įmonės, nurodytos LR finansinių ataskaitų audito įstatymo 2 str. 32 dalyje.

Įmonės socialinės atsakomybės ataskaita įtraukiama į įmonės metinį pranešimą. Įmonė gali neįtraukti socialinės atsakomybės ataskaitos į metinį pranešimą, jeigu atskira socialinės atsakomybės ataskaita, praėjus ne ilgesniam kaip trijų mėnesių laikotarpiui po paskutinės finansinių metų dienos, skelbiama viešai įmonės interneto svetainėje, o metiniame pranešime pateikiama nuoroda į ją.

2021 m. gruodžio 21 d. LR įmonių atskaitomybės įstatymas papildytas nauju reikalavimu, pagal kurį socialinės atsakomybės ataskaitoje taip pat pateikiama ir Reglamento (ES) 2020/852 8 str. nurodyta informacija. Šis reikalavimas taikomas rengiant 2022 m. sausio 1 d. prasidedančių ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių įmonių metinius pranešimus.

Esmė tokia, kad LR įmonių atskaitomybės įstatymo 232 str. yra surašyti reikalavimai, kas turi būti atskleista socialinės atsakomybės ataskaitoje. Įstatymas papildytas 71 str., todėl papildomai turi būti atskleista informacija, kuri nurodyta Reglamento 2020/852 8 str., pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Informacija, kuri turi būti pateikta socialinės atsakomybės ataskaitoje

LR įmonių atskaitomybės įstatymo 23 ² str. 1 dalies reikalavimai	Reglamento (ES) 2020/852 8 str. Įmonių skaidrumas nefinansinėse ataskaitose reikalavimai
<p>Socialinės atsakomybės ataskaitoje pateikiama:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) trumpas įmonės verslo modelio aprašymas; 2) įmonės politikos, kurios laikomasi dėl aplinkosaugos, išskiriant veiksmus dėl klimato, socialiniais ir personalo, žmogaus teisių užtikrinimo, kovos su korupcija ir kyšininkavimo klausimais, įskaitant atliktą šios politikos įgyvendinimo kontrolę, aprašymas; 3) įmonės politikos, kurios laikomasi dėl aplinkosaugos, išskiriant veiksmus dėl klimato, socialiniais ir personalo, žmogaus teisių užtikrinimo, kovos su korupcija ir kyšininkavimo klausimais, rezultatai; 4) informacija apie pagrindinę riziką dėl aplinkosaugos, išskiriant veiksmus dėl klimato, socialiniais ir personalo, žmogaus teisių užtikrinimo, kovos su korupcija ir kyšininkavimo klausimais, susijusi su įmonės vykdoma veikla, kiek tai susiję su įmonės verslo santykiais, produktais ar paslaugomis, dėl kurių gali kilti neigiamų padarinių, ir informacija, kaip įmonė tą riziką valdo; 5) nefinansiniai pagrindiniai įmonės veiklos rezultatų rodikliai, susiję su konkrečia veikla. 	<p>Nefinansinės įmonės atskleidžia informaciją:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) apyvartos dalis gaunama iš produktų ar paslaugų, susijusių su ekonomine veikla, kuri laikytina aplinkos atžvilgiu tvaria pagal Reglamento (ES) 2020/852 3 ir 9 str.; 2) kapitalo išlaidų dalis ir veiklos išlaidų dalis, susijusi su turtu ar procesais, siejamais su ekonomine veikla, kuri laikytina aplinkos atžvilgiu tvaria pagal Reglamento (ES) 2020/852 3 ir 9 str.

Europos Sąjungos nefinansinių duomenų teisinis reglamentavimas ir informacijos teikimas

2014 m. spalio 22 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2014/95/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės informacijos atskleidimo (NFRD). Direktyvoje numatyta, kad „siekiant padidinti visoje Sąjungoje atskleidžiamos nefinansinės informacijos nuoseklumą ir palyginamumą, tam tikros didžiosios įmonės turėtų parengti nefinansinę ataskaitą, kurioje būtų pateikiama informacija bent dėl aplinkos ir socialinių bei su personalu susijusių reikalų, pagarbos žmogaus teisėms, kovos su korupcija ir kyšininkavimu klausimų. Tokioje ataskaitoje turėtų būti su tais klausimais susijusių politikos krypčių, rezultatų ir rizikos aprašymas, jis turėtų būti įtrauktas į atitinkamos įmonės vadovybės pranešimą.“

2022 m. birželio 21 d. Taryba ir Europos Parlamentas pasiekė politinį susitarimą dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos (angl. *Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD*) (Europos Komisija, 2022). Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyva (CSRD) iš dalies buvo keičiama 2014 m. Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyva (NFRD). Joje išsamiau nustatomi ataskaitų teikimo reikalavimai ir užtikrinama, kad didžiosios įmonės privalėtų teikti informaciją tvarumo klausimais, pavyzdžiui, aplinkosaugos teisių, socialinių teisių, žmogaus teisių ir valdymo veiksmų klausimais.

CSRD taip pat nustatomas reikalavimas patvirtinti teikiamą informaciją apie tvarumą ir užtikrinti geresnę informacijos prieinamumą. Europos finansinės atskaitomybės patarimoji grupė (EFRAG) bus įpareigota parengti ES tvarumo ataskaitų teikimo standartus (angl. *Sustainability Reporting Standards, ESRS*) (Europos Vadovų Taryba, 2022).

Naujoji CSRD direktyva bus taikoma ženkliai didesniai įmonių skaičiui. Direktyvos taikymas bus vykdomas trimis etapais:

1. nuo 2024 m. sausio 1 d. – įmonėms, kurioms jau taikoma nefinansinės informacijos atskleidimo direktyva (NFRD);
2. nuo 2025 m. sausio 1 d. – likusioms kitoms didelėms įmonėms, kurioms šiuo metu netaikoma nefinansinės informacijos atskleidimo direktyva (NFRD);
3. nuo 2026 m. sausio 1 d. – biržoje listinguojamoms mažoms ir vidutinėms įmonėms, mažoms ir nesudėtingoms kredito įstaigoms ir priklausomoms draudimo įmonėms (Europos Vadovų Taryba, 2022).

2021 m. liepos 6 d. priimtas Deleguotasis aktas pagal Taksonomijos reglamento 8 str. (angl. *Delegated Act supplementing Article 8 of the Taxonomy Regulation*), kuriame reglamentuojamas turinys, metodika ir pateikimas informacijos, kurią turi atskleisti didelės finansų ir ne finansų įmonės, įtrauktos į NFRD taikymo sritį (NFRD 19a ir 29a str.), kiek jų verslas, investicijos ar skolinimo veikla yra kriterijus atitinkanti taksonominė ekonominė veikla (angl. *Taxonomy aligned*). Deleguotojo akto prieduose

detalizuojami reikalavimai turiniui ir metodikoms. Kredito įstaigos turi atskleisti: žaliojo turto rodiklį (angl. *Green asset ratio*, GAR), nebalansinių pozicijų pagrindinį veiklos rezultatų rodiklį (angl. *Key performance indicator*, KPI), mokesčių ir komisinių KPI, prekybos portfelio KPI ir kokybinę informaciją (LB, 2022).

Lietuvos bankas palaiko ES institucijų požiūrį ir taip pat rekomenduoja prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams, kuriems ES teisės aktais šiuo metu nėra nustatytų privalomų reikalavimų, informaciją apie tvarumą atskleisti savanoriškai, laikantis proporcingumo principo (LB, 2021).

Taigi, Lietuvoje registruoti bankai, kurie atitinka didelių viešojo intereso įmonių statusą, privalo rengti SAA (LR įm. atsk. įst.) ir, vadovaudamiesi ES reglamentu ir Taksonomija, teikti žaliojo turto rodiklį, nebalansinių pozicijų pagrindinį veiklos rezultatų rodiklį, mokesčių ir komisinių KPI, prekybos portfelio KPI bei kokybinę informaciją nuo 2023 metų.

Žaliosios transformacijos bankų sektoriuje tyrimų analizė

Žalioji transformacija – tai požiūris į vystymąsi, kuriuo siekiama, kad visuomenė pereitų prie tvarumo, kad būtų sprendžiamos klimato kaitos problemos (Fukui *et al.*, 2021). Bankų industrijos žaliasis vertinimas moksliniuose straipsniuose atliekamas išskiriant tam tikrus kriterijus. Verslo vienetų žaliosios transformacijos vertinimas vykdomas koreguojant strategijas ir tikslus, apibrėžiant ir stebint darnumo rodiklius bei teikiant ataskaitas. Bankų sektoriui tenka platesnis vaidmuo, bankai skatinami vykdyti įvairią žaliąją transformaciją finansuojančią veiklą ir investuojant į atsinaujinančiosios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo projektus, siūlant žaliuosius produktus ir paslaugas, taip pat bendradarbiaujant su suinteresuotosiomis šalimis, skatinant perėjimą prie tvaresnės ekonomikos. Sharma ir Choubey (2022) žaliąją bankų veiklą vertina išskirdamas tris kriterijų grupes: 1. žaliųjų produktų vystymą, 2. socialiai atsakingas iniciatyvas, 3. žaliosios transformacijos bankų veiklos procesų atitinkamus rodiklius. Toma ir Stefanelli (2022) surikiavo Italijos bankus vertindami žaliąjį aspektą, atsižvelgdami į jų suformuotą klimato kaitos politiką, valdymą, rizikos vertinimą ir poveikio iniciatyvą bei nurodė, kad kiekvieno banko pozicija gali skirtis, jų įsitraukimas priklauso nuo dydžio bei geografinės vietos.

Tiek bankuose, tiek kitose pramonės šakose didelį vaidmenį atlieka naudojamos metodikos, padedančios nuolat tobulinti veiklas taikant

darnumo principus. Populiariausios metodikos yra: Pasaulinė ataskaitų teikimo iniciatyva (angl. *Global Reporting Initiative*, GRI), Jungtinių Tautų pasaulinis susitarimas (angl. *United Nations Global Compact*, UNGC), Aplinkos, socialinis ir valdymo principas (ESG). Tai globaliai priimtoms gairėms, kurios įgalina organizacijas savanoriškai atskleisti aplinkosauginę, socialinę ir valdymo sričių informaciją iki tam tikro lygio, bendrai priimtų apskaitos principų finansinei atskaitomybei ir auditui, palyginimui, išsiaiškinimui ir bendram priėmimui (Narula *et al.*, 2021; Luo ir Tang, 2022; Podrecca *et al.*, 2022).

Pasaulinė ataskaitų teikimo iniciatyva yra tvarumo atskleidimo ribotumas ir tvarumo vertinimo būdas, todėl yra vienas iš labiausiai naudojamų būdų, atskleidžiančių tvarumą (Aust, 2020). Esminis pasaulinės ataskaitų teikimo iniciatyvos elementas yra socialinė dimensija, kuri skatina tvarumo ir socialinę atsakomybę (Halkos ir Nomikos, 2021). UNGC susitarimas oficialiai pradėtas taikyti nuo 2000 m. Jis apima savęs reguliavimo principus, kurie įgalina organizaciją stebėti socialinę veiklą žmogaus teisių, darbo, aplinkos ir antikorupcijos kontekste. Susitarimas paremtas tarptautinių žmogaus teisių užtikrinimu ir nediskriminavimo principų taikymu. Taigi, abi pagrindinės metodikos yra labiau orientuotos į socialinio aspekto vystymą. Aplinkosauga, socialinė atsakomybė ir valdysena (ESG) yra atsakingo investavimo ir socialinės atsakomybės užtikrinimo pagrindas. Principų taikymas, skirtas informuoti investuotojus ir finansų analitikus apie nuolat besikeičiančią padėtį, skatina priimti prekybos sprendimus ir yra vienas iš pagrindinių finansinių rinkų teigiamo vertinimo aspektų (Boulhaga *et al.*, 2022).

Lietuvos bankas (2021) rekomenduoja taikyti Europos Komisijos gaires (angl. *European Commission Draft Horizontal Guidelines*, DHG), kurios apima tvarumo susitarimo vertinimą. Skatinamas naujų priemonių taikymas aplinkos ir išteklių ekonomikoje, taip išplečiant tvarumo privalomų svarstymo sritis, sukuriančias saugų „uostą“ tam tikroms socialinės atsakomybės rūšims ir įmonės socialiai atsakingai vidinei elgsenai atliekant poveikio analizę (Inderst ir Thomas, 2022). Gamybos ir tiekimo kontekste išplėsta potenciali svarbi nauda, į kurią galima atsižvelgti atliekant poveikio analizę ir siekiant efektyvios tvarumo plėtros. Gairėse ypač akcentuojamos aplinkos apsaugos problemos, kurios turi būti sprendžiamos greitai ir efektyviai, nes siekiama sumažinti aplinkos taršą ir puoselėti aplinkos apsaugą (Eckert ir Kovalevska, 2021). Paryžiaus klimato susitarimas (angl. *The Paris Climate Agreement*) (2015) yra vyriausybių susitarimas

siekti, kad vidutinė planetos temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 laipsniais ir siektų 1,5 °C, lyginant su ankstesniu pramoniniu laikotarpiu. Šis susitarimas yra vienas iš pagrindinių kovos su klimato kaita dokumentų. Pusiaujo principai (angl. *Equator Principles*) yra savanoriškų gairių rinkinys, kuriuo vadovaujasi finansų įstaigos, vertindamos didelių projektų socialinį ir aplinkosauginį poveikį bei padeda klientams jį valdyti. Šie principai taikomi penkiems finansiniams produktams: 1. projektų finansų konsultavimo paslaugoms, 2. projektų finansavimui, 3. su projektais susijusioms įmonių paskoloms, 4. tarpinėms paskoloms, 5. su projektais susijusiu refinansavimu bei su projektu susijusiu įsigijimo finansavimu. Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programos finansų iniciatyvos principai atsakingai bankininkystei (angl. *Principles For Responsible Banking*, UNEP FI) padeda finansų institucijoms kurti praktinius metodus nustatant ir įgyvendinant tikslus tokiose srityse kaip šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas, gamtos finansavimas, tvarus vartojimas ir gamyba bei finansinė įtrauktis, siekiant sumažinti nelygybę. Sukurti sprendimai veiksmingai nustato pramonės normas ir pateikia finansų sektoriaus planą, kaip spręsti pasaulinius iššūkius ir nustatyti tvarias strategijas bei operacijas. Tarptautinis bankų nulinės emisijos aljansas (angl. *Net Zero Banking Alliance*) jungia 45 bankus iš 23 šalių ir įsipareigoja, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, kurias lems projektai, finansuojami iš bankų suteiktų paskolų ir investicijų portfelių, pasieks nulinį lygį iki 2050 metų.

Kadangi visi sektoriai pasižymi jiems būdinga specifiška, kiekvienam sektoriui yra sukurtos atskiros gairės, pavyzdžiui, Poseidono principai nustato visuotinę sistemą, skirtą atsakingam laivų finansavimui, siekiant įvertinti ir atskleisti, ar finansų įstaigų skolinimo portfeliai yra suderinti su klimato tikslais, nustatytais Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) ir specializuotos JT agentūros, atsakingos už jūrų transporto sektoriaus atsakingą laivybos reguliavimą.

Lietuvos Banko atliktoje apžvalgoje apie Nasdaq Vilnius bendrovių, įtrauktų į vertybinių popierių prekybos sąrašus, nefinansinės informacijos atskleidimą, teigiama, kad „populiariausios taikytos metodikos buvo Pasaulinės atsiskaitymo iniciatyvos (angl. *Global Reporting Initiative*, GRI) pagrindu parengta informacija. Net dešimt bendrovių nurodė savo ataskaitose, kad informacija buvo atskleista atsižvelgiant į GRI. Šešios bendrovės ataskaitose nurodė, kad atsižvelgė į Jungtinių Tautų (JT) Pasaulinio susitarimo (angl. *Global Compact*)

principus, keturios – į Nasdaq ESG gaires ir keturios – į EK komunikatą „Nefinansinių ataskaitų teikimo gairės“ (2017/C215/01)“ (Lietuvos Bankas, 2021). Lietuvos atsakingo verslo asociacijos 2021 m. lapkričio–gruodžio mėn. atliktas „TOP100 verslo įmonių tvarumo tyrimas“ atskleidė, kad „kone visos tyrime dalyvavusios Lietuvos įmonės ir šalyje veikiantys bankai savo tvarumo strategijas formuoja remdamiesi Jungtinių Tautų paskelbtais Darnaus vystymosi tikslais (Lietuvos atsakingo verslo asociacija, 2022)“. Dar yra trečiosios šalys, vykdančios įvairias apklausas ir renkančios viešą informaciją iš įvairių šaltinių. Reitingai, tai yra balai yra skiriami už įmonių rezultatus pagal tvarumo kriterijus ESG (*Bloomberg*), MSCI ACWI IMI ESG Leaders (MSCI) ir Thomson Reuters, KLD index, Dow Jones Sustainability Index (Papoutsi, Sodhi, 2020). S&P pasaulinė tvarumo indeksų serija apima įvairius indeksus, kuriais stebimi įvairių sektorių bendrovių tvarumo rodikliai, įskaitant S&P Global Banks Index, apimantį bankus ir kitas finansų įstaigas. Darnios veiklos vertinimo kriterijai yra standartų ir įvairių metodikų taikymas, tvarumo ataskaitų rengimas, savo duomenų pateikimas įvairioms reitingų sistemoms, bendradarbiavimas su įvairiomis organizacijomis, užsiimančiomis aplinkosauga, partnerystės sutartys bei kitos iniciatyvos. Šie pagrindiniai darnumo vertinimo ir atskaitomybės instrumentai įmonėms padeda peržiūrėti savo veiklą, išsigryninti darnumo kryptis, keistis ir pažangą atvaizduoti tvarumo ataskaitose. Išanalizavus dokumentus ir / ar mokslinę literatūrą, 2 lentelėje pateikiami susisteminti galimi bankų sektoriaus žaliojo vertinimo kriterijai.

Lentelėje pateikti pagrindiniai aspektai, pagal kuriuos galima būtų vertinti bankų transformaciją, tiek jų verslo viduje, tiek pertvarkant ekonomiką. Pastarasis punktas gali būti dar labiau detalizuojamas.

2 lentelė. Bankų sektoriaus žaliajo vertinimo kriterijai (sudaryta autorių)

Grupė	Kriterijus	Rodikliai
Reguliuojamas	Pagrindiniai stebėjimo rodikliai	Žalioji turtas
	KPI	Pagrindinis veiklos rezultatas
Veiklos vertinimas	Valdymo instrumentų taikymas	Strategija Politika Verslo modelis Tiksai Rizikos vertinimas Auditas
	Veiklos poveikio klimatui stebėjimo rodikliai	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos Energija Vandens naudojimas Atliekų susidarymas
Išorinis vertinimas	Bankų dalyvavimas indeksuose	Dow Jones Sustainability Index, MSCI pasauliniai tvarumo indeksai
Siūlomų žaliųjų produktų įvairovė		Žaliosios obligacijos, tvariosios obligacijos, su tvarumu susijusios obligacijos, mėlynosios obligacijos, žaliosios paskolos, paskolos, žalieji klimato fondai, žaliosios projektų finansavimo operacijos ir kt.
Naudojamos metodikos		GRI, JT GC, Pusiaujo principai, ESG, Tarptautinis bankų nulinės emisijos aljansas, Atsakingosios bankininkystės principai, Paryžiaus klimato susitarimas ir kt.
Tvarių ataskaitų kokybė (LB, 2022)		Aiški ir suprantama; nuosekli ir palyginama; informatyvi ir patikima; pateikiama laiku
Žalieji pirkimai		Tiekėjų atrankos sistema
Klientų vertinimas		Duomenų bazės sukūrimas ir metodikos parengimas

Lietuvos bankų sektoriaus analizė

Bankų sektorių sudaro Lietuvoje įsteigti bankai, taip pat užsienio bankų filialai ir specializuoti

bankai. Šiuo metu Lietuvoje banko arba specializuoto banko licencijas turi 12 bankų, kaip filialai Lietuvoje veikia 6 bankai. 2022 m. IV ketvirčio bankų sektoriaus turtas sudaro 53 mlrd. eurų. Informacija pateikta 3 lentelėje.

3 lentelė. Bankų sektoriaus pasiskirstymas pagal užimamą turto dalį, proc. (šaltinis: LB)

Lietuvoje įsteigti bankai		Užsienio bankų filialai	
Pavadinimas	Užimama bankų sektoriaus turto dalis, proc.	Pavadinimas	Užimama bankų sektoriaus turto dalis, proc.
„Swedbank“, AB	30,7	Luminor Bank AS Lietuvos skyrius	13,7
AB SEB bankas	22,7	OP Corporate Bank plc Lietuvos filialas	2,3
Revolut Bank UAB	18,0	Akciju sabiedriba „Citadele banka“ Lietuvos filialas	1,4
AB Šiaulių bankas	7,5	BIGBANK AS filialas	0,8
UAB Medicinos bankas	0,8	„AS Inbank filialas“	0,3
PayRay Bank, UAB	0,6	Danske Bank A/S Lietuvos filialas	0,2
AB „Mano bankas“	0,4		
UAB GF bankas	0,2		
European Merchant UAB	0,2		
UAB SME Bank	0,2		
Finora Bank UAB	0,04		
AB „Fjord Bank“	0,04		

Siekiant įvertinti bankų žaliąją veiklą, analizei atrinkti keturi didžiausi bankai, užimantys virš 1 proc. bankų sektoriaus turto dalies. Pagal LR įmonių atskaitomybės įstatymą didelės viešojo intereso įmonės privalo sudaryti socialinės atsakomybės ataskaitą. Šiaulių bankas ją sudaro, ji yra pateikta kaip priedas kartu su 2022 m. konsoliduotu metiniu pranešimu (ŠB, 2022).

Revolut bankas, sprendžiant iš rodiklių, nėra didelė viešojo intereso įmonė, todėl ir socialinės atsakomybės ataskaitos neteikia. Bankai SEB ir „Swedbank“ socialinės atsakomybės ataskaitas yra pateikę kaip sudėtinę metinio pranešimo dalį. Šių bankų korporacinės darnumo ataskaitos yra stipriausios.

Pirminės analizės etape apžvelgiami šių keturių bankų duomenys *Bloomberg* duomenų bazėje. SEB ir SWED grupių ESG duomenys yra pateikiami; šie bankai yra lyderiaujantys ESG duomenų atskleidimo srityje. SEB grupės atskleidimo

indeksas yra 60,35; SWED grupės – 53,47. Šiaulių bankas pateikia duomenis, susijusius su jų veiklos emisijos išmetimu. Revolut ESG atskleidimo indeksas – 33,61. Šiaulių bankas pateikia tik duomenis, susijusius su GHG (*Bloomberg*, 2023). Ši pirminė apžvalga parodo, kad darnumo duomenų valdymas ir viešinimas yra didelė įmonių investicija. Akivaizdu, kad ji svarbesnė tarptautinėms kompanijoms, kurioms atsakinga lyderystė yra labai reikšminga įvaizdžio dalis.

Šiame tyrime tarpusavyje lyginami keturi bankai, iš kurių trys yra tarptautiniai. Šio tyrimo analizėje galimos kelios kryptys – analizuoti informaciją, skelbiamą Lietuvoje, ir lyginti pateikiamas aukščiausio lygio darnumo ataskaitas. Pirmiausia atliktas lyginimas antruoju būdu, siekiant užfiksuoti galimą atotrūkį (4 lentelė). Vėliau aptariama lietuviškoje internetinėje erdvėje pateikiama informacija.

4 lentelė. Keturių bankų tvarumo ataskaitų analizė (2022) pagal atrinktus kriterijus

Kriterijai	SEB grupės ataskaita	SWED grupės ataskaita	Šiaulių banko ataskaita	Revolut banko teikiama neprivaloma informacija
Socialinės atskaitomybės skyrius, įtrauktas į metinę finansinę ataskaitą; grupės tvarumo ataskaita	Ne, taip	Taip, taip	Taip, ne	Ne
Tvarumo ataskaitų teikimo pradžia	2007 m.	2001 m.	2010 m.	
Žaliojo turto rodiklį, žaliojo investavimo rodiklį	Skaičiuos nuo 2023 m.	Skaičiuos nuo 2023 m.	Pateikė	
Strategija	Taip	Taip	Taip ESG	
Tikslai	Taip	Taip	Taip	
Verslo modelis	Taip	Taip		
Politika	Taip	Taip		
Rizikos vertinimas	Taip	Taip		
Trečiųjų šalių vertinimas	Audituota	Audituota, pabrėžiama, kad atliekamas trečiųjų šalių auditas kaip GRI	Audituota	
Savo veiklos poveikio stebėjimo rodikliai	Matuoja šiltnamio efektą sukeliančių dujų pėdsaką; suvartojamos energijos taupymas; atliekų susidarymas	Matuoja šiltnamio efektą sukeliančių dujų pėdsaką; suvartojamos energijos taupymas, atliekų ir vandens vartojimo mažinimas	Matuoja šiltnamio efektą sukeliančių dujų pėdsaką; suvartojamos energijos ir kitų resursų taupymas; atliekų susidarymas	Matuoja šiltnamio efektą sukeliančių dujų pėdsaką; suvartojamos energijos taupymas
Iniciatyvų rodymas	Taip	Taip	Taip	Taip
Aukojama aplinkosauginėms organizacijoms	Informacija ataskaitoje nepastebėta	Informacija ataskaitoje nepastebėta	Tokia informacija ataskaitoje nepastebėta	Taip

Kriterijai	SEB grupės ataskaita	SWED grupės ataskaita	Šiaulių banko ataskaita	Revolut banko teikiama neprivaloma informacija
Bankų dalyvavimas indeksuose	Informacija ataskaitoje nepastebėta. <i>Bloomberg</i> teikia ESG duomenis	Dow Jones Sustainability Index, MSCI ACWI IMI ESG ir kt.	Informacija ataskaitoje nepastebėta	
Siūlomų žaliųjų produktų platumas	Žaliosios paskolos, obligacijos, hipotekos, žalieji kreditai, žaliosios tiekimo grandinės finansavimas	Žaliosios paskolos, hipotekos, korporaciniai skolinimai	Žalioji būsto kreditas (aukštesnės energetinės klasės būstui). Tvarus kreditas (nutolusios saulės elektrinės įsigijimui ir nuosavos saulės elektrinės įrengimui). Šiaulių bankas – „AUGA group“ viešos žaliųjų obligacijų emisijos platinimo atstovas Lietuvoje	
Žalieji pirkimai	Yra tiekėjų atrankos standartas	Pabrėžiama jų svarba	Informacija ataskaitoje nepastebėta	
Naudojamos metodikos	Paryžiaus susitarimas, GRI, JT GC, UNEP FI Principles for Responsible Banking, the Net-Zero Banking Alliance and the Net Zero Asset Managers initiative ir kt.*	ISO 14001, GRI, JT GC, UNEP FI Principles for Responsible Banking ESG ir kt.*	GRI, JT GC, CDP environmental disclosure system, Lietuvos bankų asociacijos Tvarumo komiteto nariai, (EBRD Environmental and Social Risk Management Manual ESG strategija	<i>Tech Zero</i> iniciatyvos (Didžioji Britanija)
Klientų investicijų pagal poveikį aplinkai vertinimas	Klientų tvarumo klasifikavimo modelis pagal atskirus sektorius ir investicijų daromą poveikį aplinkai	Nuo 2019 m. „Swedbank“ kuria programą, kaip valdyti rizikingus klientus	Vadovaujasi ERPB aplinkos ir socialinės rizikos valdymo programa	

*Prisijungę prie susitarimų bei iniciatyvų

Lyginant keturių bankų pateiktą tvarumo informaciją, labai išsiskiria senieji Skandinavijos šalių bankai SEB ir „Swedbank“, tačiau jų pateikiamos ataskaitos yra korporacinės, daug metų rengiamos centralizuotai. Tai nuosekliai kaupiama patirtis ir jų atsakingą reputaciją kurianti dalis. Tokio lygio korporacijų žinių valdymo kokybė yra labai aukšta, ataskaitos apima visus galimus aspektus, tai daro įspūdį. Tačiau giliau analizuojant žaliąjį aspektą, matyti, kad dėmesio jam skiriama per mažai, labiau akcentuojama socialinė gerovė, kas jau buvo pastebėta ir kitų autorių tyrimuose (Lapinskienė *et al.*, 2023; Veenstra, Ellemers, 2020; Miralles-Quirós, 2018). Iš žaliojo aspekto daugiausiai informacijos pateikiama apie klimato kaitą. Bankai yra įsipareigoję Paryžiaus susitarimui dėl klimato

kaitos (2015), dirbdami pagal JT atsakingos bankininkystės principus, Nulinės emisijos aljansą (angl. *Net-Zero Banking Alliance*), nulinės emisijos turto valdytojų iniciatyvas (angl. *The Net Zero Asset Managers initiative*) ir pateikę savo apsibrėžtą poveikio klimatui politiką, anglies dioksido išmetimo tikslus perkelia į skolinimo portfelį, klientų vertinimą bei į savo išmetamos emisijos stebėjimą. Nuo 2021 m. (po Taksonomijos išleidimo) aplinkosauginiai rodikliai plečiami: akcentuojama ne tik emisija, bet ir vandens saugumas, biologinė įvairovė ir miškų kirtimas; taip pat nustatomos sąsajos tarp šių aspektų investicijų vertinimo skalėje. Pavyzdžiui, SEB bankas nuo 2019 m. matuoja anglies dioksido poveikio indeksą The Brown; nuo 2021 m. – tvarumo veiklos indeksą „The Green“, apimančią

tvarų finansavimą ir tvaraus finansavimo konsultacijas bei žaliųjų technologijų rizikos kapitalo investicijas. Nuo 2010 m. stebėjimui naudoja Pereinamojo laikotarpio koeficientą, padedantį stebėti ir vertinti jų klientų poveikį klimatui ir suderinamumą su Paryžiaus susitarime nustatytais tikslais, taip klasifikuodami kredito portfelį. SEB nefinansuos ir neinvestuos į projektus ir turtą, susijusius su aplinkosauginiu požiūriu jautriomis teritorijomis (pavyzdžiui, Arkties regione) ir netradicine nafta ir dujomis (pavyzdžiui, naftos smėlis ir dujos). Bankas nesiims naujų verslo santykių su įmonėmis, kurių daugiau kaip 5 proc. pajamų gaunama iš veiklų šiose srityse. Dabartiniai verslo santykiai su tokiomis bendrovėmis bus palaipsniui nutraukti iki 2030 m. (SEB, 2022).

Informacijos patikimumui yra labai svarbus auditas, pavyzdžiui, „Swedbank“ pažymi, kad yra audituota trečiųjų šalių ataskaita (GRI auditas). Iš ataskaitų matyti, kad žaliosioms obligacijoms didesnis dėmesys skiriamas tik pastaraisiais metais.

Šiaulių bankas siekia būti neutraliu klimatui banku, darančiu minimalų poveikį aplinkai. Tiksluose nurodoma mažinti banko poveikį bei vystyti žaliąsias partnerystes ir produktus. Šiaulių bankas rengia su tvarumu susijusią informaciją, kurioje atsiskleidžia pagal tarptautinį GRI standartų bazinį variantą. Šis bankas yra prisijungęs prie JT GC, taip pat yra Lietuvos bankų asociacijos Tvarumo komiteto narys. Čia didžiausias dėmesys skiriamas klimato ir aplinkos rizikai – matuoja banko anglies dioksido pėdsaką ir stengiasi jį mažinti. Banko socialinės atsakomybės ataskaita yra pateikta kartu su finansine atskaitomybe. Šiaulių bankas, vadovaudamasis ESG principais, įsipareigoja įsieti detalius ESG savo veiklos stebėjimo rodiklius. Nuo 2006 m. šis bankas, teikdamas verslo paskolas, vadovaujasi viena geriausių tarptautinio finansų sektoriaus praktikų – ERPB aplinkos ir socialinės rizikos valdymo programa (angl. *Environmental and Social Risk Management Manual*, EBRD). Bankas pateikia žaliojo turto rodiklius, kaip tai numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2020/852. Šiaulių bankas labai išsamiai vertina emisiją pagal ŠESD protokolą (angl. *Green house emission protocol*, GHG), išsamia pasauline praktika grįsta standartizuota sistema, skirta matuoti ir valdyti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimą iš privataus ir viešojo sektoriaus veiklos.

Kadangi Revolut bankas dar neatitinka viešojo intereso įmonių statuso, todėl šis bankas neteikia socialinės atsakomybės ataskaitos, tik tinklalapyje pateikia bendrą informaciją apie tvarumą. Išsiskiria duomenys, susiję su klimato kaitos mažinimo

iniciatyvomis: yra prisijungęs prie *Tech Zero* iniciatyvos, vienijančios Didžiosios Britanijos ir viso pasaulio technologijų įmones, kovojančias su klimato kaitos krize, technologijų, duomenų ir mokslo sprendimais, matuoja anglies dioksido pėdsaką bei aukoja nevyriausybinėms organizacijoms ir grupėms, kurios prisideda prie kovos su klimato kaita.

Vertinant keturias ataskaitas pagal LB pateiktus informacijos pateikimo principus (svarbumą, išsamumą, aiškumą, suprantamumą, nuoseklumą, palyginamumą ir savalaikiškumą), autorių nuomone, geriausiai išpildomi nuoseklumo ir išsamumo principai. Kadangi bankų sektoriaus veikla nėra labai tarši, jų pačių veiklos vertinimas galėtų būti mažiau akcentuojamas. Vertingėnis būtų jų kryptingas darbas su klientų orientavimu į žaliąją ekonomiką; sėkmės istorijos galėtų būti labiau išryškintos, tai išsamiau atskleistų svarbumo ir aiškumo principus.

Išvados

Tinkama informacijos apie tvarumą atskleidimo sistema prisideda prie investuotojų apsaugos didinimo, mažina informacijos asimetriją rinkoje, taip pat ekomanipuliavimo (angl. *green washing*) riziką bei skatina greitesnę ekonomikos transformaciją į nulinę emisiją ir žaliąją ekonomiką. Atlikus analizę, pastebėta, kad didieji tarptautiniai bankai stengiasi labai stropiai atsižvelgti į visas iniciatyvas ir jas inkorporuoti į savo tvarią veiklą, nes tai jų patikimumo ir atsakingo įvaizdžio dalis. Bankų ataskaitos labai detalios, mokslinės ir nuoseklios. Vertinant bankų žaliąją veiklą, matyti daug ekomanipuliavimo elementų – internetinėse svetainėse pridėta žalių gražių gamtos vaizdų nuotraukų, tačiau beveik nematyti konstruktyvių žaliąją ekonomiką kuriančių sėkmės istorijų.

Vertinant bankų žaliąją veiklą, jaučiama kaip nedrąsiai jie bando paveikti savo klientus. Jei ne privalomas Taksonomijos reguliavimas, savanoriškai šie procesai negreitėtų. Didieji bankai kuria savo klientų stebėjimo sistemas ir labai atsižvelgia į to sektoriaus ypatumus ir ten jau priimtus aplinkosauginius reikalavimus.

Rekomendacijos

Tikslingumo principo sustiprinimas, kai vieną sektorių išskiria kaip prioritetą (kur graža būtų mažesnė, bet žalią transformaciją vykėtų greičiau), galėtų sugeneruoti daugiau sėkmės istorijų. Tikrąją žaliąją transformaciją galėtų paskatinti ryškesnės iniciatyvos daryti tam tikrus projektus kaip miškų atsodinimas, pelkių išsaugojimas ir atkūrimas bei

kiti darbai. Tuomet jų viešinimo įprasminimas žaliomis realiomis nuotraukomis būtų prasminga komunikacinė veikla.

Tvarumo ir žaliosios veiklos transformavimas – daug žinių ir investicijų reikalaujantis darbas, kuris be griežtesnio reguliavimo intensyviai nevyktų, nes bankų veikloje svarbiausia yra grąža nuo investicijų. Banko darbuotojai nebuvo mokomi gelbėti pasaulį, jie buvo mokomi, kaip uždirbti pinigus. Taigi, klausimas kaip uždirbti iš žaliosios veiklos yra aktualus tiek bankams, tiek verslams,

Literatūra

1. LFM. 2023–2026 m. Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų planas. <https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/viesoji-konsultacija-del-2023-2026-metu-lietuvos-zaliuju-finans-u-veiksmu-plano>.
2. Aust (Ehnert), I., Matthews, B., Muller-Camen, M. (2020). Common Good HRM: A Paradigm Shift in Sustainable HRM? *Human Resource Management Review*, 30, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2019.100705>.
3. Boulhaga, M., Bouri, A., Elamer, A. A., Ibrahim, B. A. (2022). Environmental, Social and Governance Ratings and Firm Performance: The Moderating Role of Internal Control Quality. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 1-12. <https://doi.org/10.1002/csr.2343>.
4. Cheba, K., Bąk, I., Szopik-Depczyńska, K., Ioppolo, G. (2022). Directions of Green Transformation of the European Union Countries, *Ecological Indicators*, 136, 108601, <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2022.108601>.
5. Chen, Z., Mirza, N., Huang, L., Umar, M. (2022). Green Banking – Can Financial Institutions Support Green Recovery?, *Economic Analysis and Policy*, 75, 389-395, <https://doi.org/10.1016/j.eap.2022.05.017>.
6. Dikau, S., Volz, U. (2021). Central Bank Mandates, Sustainability Objectives and the Promotion of Green Finance, *Ecological Economics*, 184. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107022>.
7. Eckert, E., Kovalevska, O. (2021). Sustainability in the European Union: Analyzing the Discourse of the European Green Deal. *Journal of Risk and Financial Management*, 14 (80), 1-22. <https://doi.org/10.3390/jrfm14020080>.
8. Europos Parlamentas (2021). *Europos parlamento ir tarybos reglamentas (ES) 2021/2178*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32021R2178>.
9. Europos Parlamentas (2021). *Europos Parlamento deleguotasis reglamentas 2021/2139*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2139&from=EN>.
10. Europos Vadovų Taryba (2022). *Tarybos ir Europos Parlamento preliminarus politinis susitarimas dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo naujų taisyklių*. <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2022/06/21/new-rules-on-sustainability-disclosure-provisional-agreement-between-council-and-european-parliament/>.
11. Fukui, H., Man, D., Phan, A. (2021). Digital Earth: A Platform for the SDGs and Green Transformation at the Global and Local Level, Employing Essential SDGs Variables. *Big Earth Data*, 5:4, 476-49. DOI: 10.1080/20964471.2021.1948677
12. Halkos, G., Nomikos, S. (2021). Corporate Social Responsibility: Trends in Global Reporting Initiative Standards. *Economic Analysis and Policy*, 69, 106-117. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2020.11.008>.
13. Huang, D. Z. X. (2021). Environmental, Social and Governance (ESG) Activity and Firm Performance: a Review and Consolidation. *Accounting & Finance*, 61, 335-360. <https://doi.org/10.1111/acfi.12569>.
14. Inderst, R., Thomas, S. (2022). *Sustainability Agreements in the European Commission's Draft Horizontal Guidelines*. SSRN, 1-11. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4069374>.
15. Kumar, K., Prakash, A. (2019). Examination of Sustainability Reporting Practices in Indian Banking Sector. *AJSSR*, 4, 2. <https://doi.org/10.1186/s41180-018-0022-2>.
16. Lapinskienė, G., Gedvilaitė, D., Liučvaitienė, A., Peleckis, K. (2023). How Does Environmental Data from ESG Concept Affect Stock Returns: Case of the European Union and US Capital Markets. *Emerging Science Journal*. 7 (2), 410-427. DOI: 10.28991/ESJ-2023-07-02-08.
17. Lapinskienė, G., Mečėjienė, G., Steiblienė, L. (2022). Green Finance: Case of Lithuania = Žalieji finansai: Lietuvos atvejo analizė. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 2 (18), 131-138.
18. Lian, Y., Gao, J., Ye, T. (2022). How does Green Credit Affect the Financial Performance of Commercial Banks? Evidence from China. *Journal of Cleaner Production*, 344. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131069>.
19. Lietuvos atsakingo verslo asociacija (2022). *TOP100 verslo įmonių Tvarumo tyrimas*. <https://asociacijalava.lt/tvarumo-tyrimas/>.
20. Lietuvos Bankas. (2021). *Nasdaq Vilnius bendrovių, įtrauktų į vertybinių popierių prekybos sąrašus, nefinansinės informacijos atskleidimo*

- apžvalga. https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/33734_89601776d738c627b7bdeed9c08badc3.pdf.
21. LR finansinių ataskaitų audito įstatymas. (1999). <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83535/asr>.
 22. LR įmonių atskaitomybės įstatymas. (2021). <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.154658/asr>.
 23. Lu, Y., Gao, Y., Zhang, Y., Wang, J. (2022). Can the Green Finance Policy Force the Green Transformation of High-polluting Enterprises? A Quasi-natural Experiment Based on “Green Credit Guidelines”. *Energy Economics*, 114. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2022.106265>.
 24. Luo, L., Tang, Q. (2022). The Real Effects of ESG Reporting and GRI Standards on Carbon Mitigation: International Evidence. *Business Strategy and the Environment*, 1-16. <https://doi.org/10.1002/bse.3281>.
 25. Miralles-Quirós, M. M., Miralles-Quirós, J. L., ir Valente Gonçalves, L. M. (2018). The Value Relevance of Environmental, Social, and Governance Performance: The Brazilian Case. *Sustainability*, 10(3), 574. doi:10.3390/su10030574.
 26. Narula, S., Puppala, H., Kumar, A., Frederico, G. F., Dwivedy, M., Prakash, S., Talwar, V. (2021). Applicability of Industry 4.0 Technologies in the Adoption of Global Reporting Initiative Standards for Achieving Sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 305, 127141. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.127141>.
 27. Papoutsis, A., Sodhi, M. S. (2020). Does Disclosure in Sustainability Reports Indicate Actual Sustainability Performance? *Journal of Cleaner Production*, 260. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.121049>.
 28. Patara, S., Dhalla, R. (2022). Sustainability Reporting Tools: Examining the Merits of Sustainability Rankings, *Journal of Cleaner Production*, 366. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.132960>.
 29. Podrecca, M., Sartor, M., Nassimbeni, G. (2022). United Nations Global Compact: Where are we going? *Social Responsibility Journal*, 18(5), 984-1003. <https://doi.org/10.1108/SRJ-06-2020-0261>.
 30. Revolut. <https://www.revolut.com/lt-LT/sustainability/>.
 31. SEB. (2022). *Sustainability report*. [https://webapp.sebgroup.com/mb/mblib.nsf/alldocs/byunid/3FC8260924D271FEC1258960004BC670/\\$FILE/sustainability_report_2022.pdf](https://webapp.sebgroup.com/mb/mblib.nsf/alldocs/byunid/3FC8260924D271FEC1258960004BC670/$FILE/sustainability_report_2022.pdf).
 32. Sharma M., Choubey A., (2022). Green Banking Initiatives: a Qualitative Study on Indian Banking Sector. *Environment, Development and Sustainability*, 24, 293–319. <https://doi.org/10.1007/s10668-021-01426-9>.
 33. „Swedbank“. (2022). *Sustainability Report*. <https://swedbank.com/sustainability/reporting-monitoring.html>.
 34. Šiaulių bankas. (2022) *Šiaulių banko socialinės ataskaita*. <https://www.sb.lt/lt/apie/tvarumas>.
 35. *Komisijos deleguotasis reglamentas 2021/2178*. (2021). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32021R2178>.
 36. Toma, P., Stefanelli, V. (2022). What are the Banks Doing in Managing Climate Risk? Empirical Evidence from a Position Map. *Ecological Economics*, <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2022.107530>.
 37. Umar, M., Ji, X., Mirza, N., Naqvi, B. (2021). Carbon Neutrality, Bank Lending, and Credit Risk: Evidence from the Eurozone. *Journal of Environmental Management*, 296. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113156>.
 38. Veenstra, M. E., Ellemers, N. (2020). ESG Indicators as Organizational Performance Goals: Do Rating Agencies Encourage a Holistic Approach? *Sustainability*, 12, 10228. doi:10.3390/su122410228.

THE EVALUATION OF THE GREEN TRANSFORMATION: CASE STUDY OF LITHUANIAN BANKS

Summary

As the allocator of financial flow to the economy, the banking sector must boost the green modernisation process. The European Union is issuing many new documents and regulations to force structural changes in the entire financial system and stimulate the transformation of the economy. In this case, a new regulatory framework impacts banks to accept responsibility for providing more green services. Banks have to introduce innovative financial products into the market, and each operation must be environmentally friendly. Lithuania has an ambition to be a leader in green finance development in the region. Lithuania has been assigned the Strategy and Action Plan (2021; 2023) for developing green finance in the country and pursuing to be a hub for sustainable finance locally and internationally. In the academic context, it can be seen that there are not enough instruments to be used to assess the green transformation of banks. Based on this external context, this study aims to clarify the green actions of banks in the transition to green finance, choosing publicly published sustainability reports as the subject of study. The article presents the green transformation assessment criteria and evaluates the green activities of the four largest banks operating in Lithuania according to the information provided in their latest sustainability reports. Two objectives have been set: to systematise the green assessment criteria and evaluate the information provided in the sustainability reports of the selected banks. When evaluating the data provided by the banks, the following methods were applied: systematisation of scientific literature, analysis of statistical data from the Bloomberg database, and comparative analysis. The study revealed that the Scandinavian companies' reports present all the latest information considering various methodologies. Still, all four banks have a very cautious strategy regarding customer transformation. In 2023, according to Regulation (EP) 2020/852 2020), banks must strengthen their green activities to publicise their green investment and assets indicators.

Keywords: sustainable reporting, green transformation assessment, bank industry, green finance.

Informacija apie autores

dr. Giedrė Lapinskienė. Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto mokslų projektų vadovė ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo vadybos fakulteto docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: darnus ekonominis vystymasis, žaliasis investavimas, finansinė analizė.

El. pašto adresas: g.lapinskiene@ekf.viko.lt

Genė Achranovič. Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: ekonomika, finansinė apskaita.

El. pašto adresas: g.achranovic@ekf.viko.lt

dr. Irena Danilevičienė. Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto docentė ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo vadybos fakulteto docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: darnus ekonominis vystymasis, finansinė analizė.

El. pašto adresas: i.danileviciene@ekf.viko.lt

Violeta Baltrūnienė. Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: dokumentų valdymas, specialybės kalba.

El. pašto adresas: v.baltruniene@ekf.viko.lt